

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Crynodeb o Asesiad Effaith Integredig Llywodraeth Cymru

Teitl y cynnig:

Rheoliadau Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Isafbris Uned) (Cymru) 2019

Adran:

Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Ysgrifennydd Cabinet/Gweinidog cyfrifol:

Gweinidog Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol, Vaughan Gething AC

Dyddiad Dechrau:

Hydref 2019

Cyfeiriad e-bost:

substance.misuse@llyw.cymru

Pa gamau y mae Llywodraeth Cymru yn eu hystyried a pham?

Y Cefndir

Pasiwyd Deddf Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) 2018 (Deddf 2018) gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru yn 2018. Mae Deddf 2018 yn darparu ar gyfer gosod isafbris ar gyfer gwerthu neu gyflenwi alcohol yng Nghymru gan bersonau penodol ac mae'n ei gwneud yn drosedd i fanwerthwyr alcohol werthu neu gyflenwi alcohol o eiddo cymwys am bris rhatach na'r pris hwnnw.¹ Pan ddaw i rym, bydd yn sefydlu cyfres o droseddau a chosbau yn ymwneud â'r system newydd a bydd yn rhoi pwerau a dyletswyddau ychwanegol i awdurdodau lleol i'w galluogi i orfodi'r ddeddfwriaeth.

Nod Ddeddf 2018 yw diogelu iechyd yfwrwyr peryglus a niweidiol sy'n dueddol o yfed llawer o alcohol rhad a chryf. Mae'n darparu fformiwla ar gyfer cyfrifo'r isafbris cymwys am alcohol drwy luosi canran cryfder yr alcohol, ei gyfaint a'r isafbris uned, gan ein galluogi i dargedu gwerthiant a chyflenwad yr alcohol rhad a chryf hwnnw yn benodol. Mae Deddf 2018 yn darparu y bydd yr isafbris uned at ddibenion y Ddeddf yn cael ei bennu mewn rheoliadau.

Mae'r Asesiad Effaith Integredig hwn yn ymwneud â Rheoliadau drafft Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Isafbris Uned) 2019 - sy'n pennu isafbris o 50c yr uned at ddibenion Deddf 2018. Bydd y rheoliadau hyn yn cael eu gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru.

Datblygu polisi

Mae tystiolaeth yn awgrymu mai un o'r camau gweithredu mwyaf effeithiol sydd ar gael i lywodraethau yw'r gallu i reoli pris a fforddiadwyedd alcohol. Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio ers tro bod rhaid i ymyriad prisio fod yn rhan allweddol o unrhyw strategaeth gynhwysfawr i fynd i'r afael â chamddefnyddio alcohol, yn enwedig oherwydd bod alcohol wedi mynd yn llawer mwy fforddiadwy dros y ddau ddegawd diwethaf.

Mae Llywodraeth Cymru wedi ymgynghori ddwywaith ar yr egwyddor o gyflwyno isafbris am alcohol yng Nghymru – yn 2014 fel rhan o Bapur Gwyn Iechyd y Cyhoedd² ac yn 2015 ar Fil drafft Iechyd y Cyhoedd (Isafbris Alcohol) (Cymru).³ Yn 2018, ymgynghorodd Llywodraeth Cymru hefyd ar lefel yr isafbris uned am alcohol a ffefrir, rheoliadau drafft sy'n pennu isafbris o 50c yr uned ac Asesiad Effaith Rheoleiddiol a Memorandwm Esboniadol drafft cysylltiedig. Gan ystyried yr ymatebion hyn i'r ymgynghoriad, ynghyd ag ystod o ffactorau eraill, mae Llywodraeth Cymru yn ystyried y bydd gosod isafbris o 50c yr uned yn targedu lefelau yfed alcohol ymysg yfwrwyr peryglus a niweidiol, gyda'r nod o sicrhau gwell buddion iechyd i'r rheini sydd fwyaf mewn perygl, gan hefyd ystyried yr effeithiau ar yfwrwyr cymedrol a'r ymyrraeth yn y farchnad.

Ers inni ymgynghori yn wreiddiol ar y polisi o isafbris yn 2014, mae rhai gwrthwynebwyr i'r polisi wedi dweud y byddai'n well ganddynt weld treth alcohol yn hytrach nag isafbris uned. Nid yw'r pwerau i drethu alcohol wedi'u datganoli i Gymru. Fodd bynnag, rydym yn credu y byddai isafbris yn ein galluogi i dargedu peryglon iechyd alcohol rhad a'r grwpiau sydd wedi'u heffeithio fwyaf, a hynny mewn modd na fyddai cynyddu toll gartref neu dreth ar werth yn gallu ei wneud. Pan ystyriodd Goruchaf Lys y DU ddeddfwriaeth isafbris yr Alban yn ddiweddar, yr un oedd y casgliad yma hefyd. Mae Prifysgol Sheffield wedi dadansoddi effaith cyflwyno isafbris uned ar wahanol lefelau yng Nghymru - cyhoeddwyd yr adroddiad diweddaraf ar 22 Chwefror 2018. Amcangyfrifodd y gwaith gan Brifysgol Sheffield y byddai

¹Mae ystyr penodol hyn at ddibenion y Ddeddf, fel y nodwyd yn adrannau 3 a 4 y Ddeddf.

² Ymgynghoriad 2014 ar Bapur Gwyn Iechyd y Cyhoedd, Gwrandio arnoch chi: Mae eich iechyd yn bwysig: <https://llyw.cymru/datganiad-ysgrifenedig-lansio-ymgynghoriad-papur-gwyn-iechyd-y-cyhoedd>

³ Ymgynghoriad 2015 ar Fil drafft Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru). <https://llyw.cymru/bil-drafft-iechyd-y-cyhoedd-isafbris-alcohol>

angen cynyddu'r dreth alcohol yn sylweddol er mwyn sicrhau'r un effeithiau â defnyddio isafbris uned o 50c. Yn hollbwysig, amcangyfrifir hefyd y byddai'r lleihad mewn anghydraddoldebau iechyd y gellir eu priodoli i alcohol yn llai pe byddai cynnydd cyfwerth mewn treth.

Fe wnaeth y Cynulliad Cenedlaethol gefnogi cyflwyno isafbris uned ym mis Mehefin, pan basiwyd Bil Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru). Cafodd y Bil Gydsyniad Brenhinol ar 9 Awst 2018, gan ddod yn Ddeddf.

Pum ffordd o weithio: Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Wrth i isafbris uned o 50c am alcohol gael ei gyflwyno, byddwn yn parhau i gymhwyso pum ffordd o weithio Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 - a'i ffocws ar ataliaeth, ystyried y tymor hir, cydweithio, integreiddio a chymryd rhan.

Mae alcohol yn un o brif achosion marwolaethau a salwch yng Nghymru; mae'n arwain at niwed i iechyd a niwed cymdeithasol, yn enwedig ar gyfer y lleiafrif sylweddol o bobl sy'n goryfed. Yn 2017, bu 540 o farwolaethau a oedd yn gysylltiedig ag alcohol yng Nghymru ac yn 2017-18, bu bron i 55,000 o dderbyniadau i'r ysbyty a oedd yn gysylltiedig ag alcohol. Mae'r holl farwolaethau a derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol yn rhai y mae'n bosibl eu hatal a gall isafbris uned am alcohol wneud cyfraniad pwysig wrth fynd i'r afael â'r mater hwn yn y tymor hir. Yn ogystal â'r bobl dan sylw, gall y difrod a achosir gan alcohol hefyd effeithio ar eu teuluoedd, gwasanaethau cyhoeddus a'r cymunedau y maent yn byw ynddynt. Drwy gydweithio â'n partneriaid, mae Llywodraeth Cymru wedi cyflwyno cyfres o gamau gweithredu a chynlluniau i fynd i'r afael â'r problemau niferus ac amrywiol sy'n gysylltiedig â chamddefnyddio alcohol, ond mae'n amlwg bod angen gwneud mwy. Mae tystiolaeth yn awgrymu mai un o'r camau gweithredu mwyaf effeithiol sydd ar gael i lywodraethau yw'r gallu i reoli pris a fforddiadwyedd alcohol. Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn glir ers tro bod rhaid i ymyriad prisio fod yn rhan allweddol o'n strategaeth gynhwysfawr i fynd i'r afael â chamddefnyddio alcohol, yn enwedig oherwydd bod alcohol wedi mynd yn llawer mwy fforddiadwy dros y ddau ddegawd diwethaf.

Drwy gydol y gwaith o ddatblygu'r polisi hwn, rydym wedi parhau i weithio'n agos gydag amryw o randdeiliaid i'w ddatblygu a byddwn yn parhau â hyn pan fydd y ddeddfwriaeth ar waith. Mae trafodaethau ar y gweill gyda rhanddeiliaid ynglŷn â gweithredu'r ddeddfwriaeth a bydd y rhain yn parhau dros y misoedd nesaf a phan ddaw'r Ddeddf i rym.

Effaith

Nodwyd y rhesymeg polisi dros gyflwyno isafbris uned am alcohol yn y dogfennau ategol i'r Bil drafft Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) pan gyflwynwyd hwn ar gyfer ymgynghoriad yn 2015 a phan gyflwynwyd y Bil i Gynulliad Cenedlaethol Cymru ym mis Hydref 2017.

Nod y ddeddfwriaeth yw defnyddio'r pris fel cyfrwng i leihau defnydd gormodol o alcohol. Mae tystiolaeth gryf i awgrymu y bydd cynyddu pris alcohol yn cyfrannu at leihau lefelau yfed alcohol (yn enwedig ymysg yfwyr peryglus a niweidiol) a fydd yn ei dro yn cael effaith gadarnhaol ar leihau marwolaethau a derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol. Yn ôl y gwaith gan Brifysgol Sheffield, byddai isafbris uned o 50c yn arwain at 66 yn llai o farwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol a 1,281 yn llai o dderbyniadau i ysbytai y gellir eu priodoli i alcohol bob blwyddyn.

Mae rhai rhanddeiliaid wedi dadlau y gall cyflwyno isafbris arwain at ganlyniadau anfwriadol - ac y bydd y polisi yn cael effaith fach neu'n cael dim effaith o gwbl ar yfwyr dibynnol ac y gall gael effaith negyddol ar grwpiau agored i niwed, gan gynnwys pobl sy'n ddigartref ac yn yfed symiau peryglus a niweidiol. Archwiliwyd y safbwyntiau hyn pan ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar Fil drafft Iechyd y Cyhoedd (Isafbris am Alcohol) (Cymru) - a hefyd yn fwy diweddar, pan ymgynghorodd Llywodraeth Cymru ar yr isafbris uned a ffefrir, sef 50c. Gan gydnabod pwysigrwydd yr angen i edrych ar effaith isafbris uned, mae Deddf 2018 yn cynnwys "cymal machlud" lle bydd rhaid i Weinidogion Cymru osod adroddiad ar weithrediad ac effaith y ddeddfwriaeth (bum mlynedd ar ôl gweithredu isafbris am alcohol) ac yna cyflwyno Rheoliadau, os ydynt yn dymuno i ddarpariaethau Deddf 2018 barhau. Bwriedir gwerthuso'r isafbris am alcohol - a bydd hyn yn sail i benderfynu a ddylai'r isafbris barhau.

Effeithiau ariannol: Costau ac arbedion

Mae'r costau ac arbedion sy'n gysylltiedig â chyflwyno isafbris uned o 50c am alcohol wedi'u nodi yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol ar gyfer y rheoliadau drafft sy'n pennu lefel yr isafbris uned. I grynhoi: Amcangyfrifir y byddai cyflwyno isafbris uned o 50c am alcohol yn werth £783 miliwn i economi Cymru o ran lleihau'r achosion o salwch, troseddau ac absenoldebau o'r gweithle dros gyfnod o 20 mlynedd.

Mecanwaith

Bydd isafbris uned o 50c am alcohol wedi'i bennu yn y Rheoliadau - i'w gosod gerbron Cynulliad Cenedlaethol Cymru. Ategir y Rheoliadau gan Femorandwm Esboniadol ac Asesiad Effaith Rheoleiddiol.

Casgliad

1. Sut mae'r bobl y mae'r cynnig yn fwyaf tebygol o effeithio arnynt wedi bod yn rhan o'r gwaith o'i ddatblygu?

Cyflwynodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad o 12 wythnos ar y lefel a ffefrir ar gyfer yr isafbris uned, sef 50c, rhwng 28 Medi a 21 Rhagfyr 2018. Cyhoeddwyd yr ymgynghoriad ar wefan Llywodraeth Cymru. Cafodd gwybodaeth ynghylch y dogfennau ymgynghori a sut i ymateb ei dosbarthu yn eang a'i rhannu ar y cyfryngau cymdeithasol. Rhannwyd gwybodaeth hefyd gydag Arweinwyr Cydraddoldeb y GIG, Rhwydweithiau Cydraddoldeb Llywodraeth Cymru, y Comisiynydd Plant, y Comisiynydd Pobl Hŷn, Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, y Rhwydwaith Dileu Tlodi Plant, Ymarferwyr Ymyriadau Byr ar Alcohol ac Arweinwyr Alcohol Iechyd Cyhoeddus Cymru. Cafodd erthyglau hefyd eu cynnwys yn newyddlen y Prif Swyddog Meddygol a newyddlen yr Adran Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol. Yn ystod y cyfnod ymgynghori, cynhaliwyd cyfarfodydd hefyd gyda rhanddeiliaid, darparwyr gwasanaethau, Byrddau Cynllunio Ardal, awdurdodau lleol, Penaethiaid Safonau Masnach Cymru, manwerthwyr a chynrychiolwyr o'r diwydiant alcohol (drwy Rwydwaith Diwydiant Alcohol Llywodraeth Cymru). Cynhaliwyd tri chyfarfod creu cysylltiadau gyda defnyddwyr gwasanaethau (yng Ngwent, Rhondda Cynon Taf a Chaerdydd a'r Fro) a chynhaliodd Plant yng Nghymru ddau weithdy gyda phlant a phobl ifanc (yng ngogledd a de Cymru).

2. Beth yw'r effeithiau mwyaf arwyddocaol, yn rhai cadarnhaol a negyddol?

Fel y nodwyd yn Adran 1 y Crynodeb o Asesiad Effaith Integredig hwn, mae Prifysgol Sheffield wedi dadansoddi effaith cyflwyno isafbris uned ar wahanol lefelau yng Nghymru - cyhoeddwyd yr adroddiad mwyaf diweddar ar 22 Chwefror 2018. Roedd yn amcangyfrif y byddai isafbris uned o 50c yn arwain at 66 yn llai o farwolaethau y gellir eu priodoli i alcohol pob blwyddyn a 1,281 yn llai o dderbyniadau i ysbytai y gellir eu priodoli i alcohol pob blwyddyn. Roedd hefyd yn amcangyfrif y byddai yfwyr niweidiol yn yfed 269 uned yn llai bob blwyddyn (gan wario £48 yn fwy bob blwyddyn). Byddai yfwyr cymedrol yn cael eu heffeithio i raddau llai - amcangyfrifir y byddent yn yfed 2.4 uned yn llai y flwyddyn (gan gynyddu eu gwariant £3 y flwyddyn). Amcangyfrifir y byddai cyflwyno isafbris o 50c am uned o alcohol yn werth £783 miliwn i economi Cymru o ran lleihau yr achosion o salwch, troseddau ac absenoldebau o'r gweithle dros gyfnod o 20 mlynedd.

Mae rhai rhanddeiliaid wedi mynegi pryderon ynghylch effaith cyflwyno isafbris uned am alcohol. Yn fwyaf diweddar, tynnwyd sylw at y rhain yn ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar lefel yr isafbris uned a ffefrir, sef 50c. Yn benodol, mynegwyd pryderon ynghylch effaith isafbris o 50c yr uned ar aelwydydd sy'n byw mewn tlodi. Roedd nifer o ymatebion yn tynnu sylw at effaith cyflwyno isafbris uned am alcohol ar gyllidebau aelwydydd. Mynegwyd pryderon penodol y byddai cyflwyno isafbris uned am alcohol yn arwain at ganlyniadau anfwriadol ar gyfer teuluoedd â phlant os yw'r rhieni yn dewis parhau i yfed ac yn gorfod talu mwy am alcohol, ac o ganlyniad bod ganddynt lai o bres ar gyfer bwyd a thanwydd a bod potensial iddynt fynd i fwy o ddyled.

Roedd y cysyniad o gael eich cosbi am fod yn yfwr cymedrol yn thema gryf arall a ddaeth i'r amlwg, gyda nifer o ymatebwyr yn rhoi sylwadau bod yr isafbris uned yn enghraifft o'r "wladwriaeth faldodus". Roedd y rhai nad oeddent yn gefnogol o isafbris o 50c yr uned hefyd yn cwestiynu rhesymeg y polisi a'r sylfaen dystiolaeth dros ddefnyddio pris fel ysgogydd i leihau yfed peryglus a niweidiol a chodwyd pryderon penodol ynghylch a fyddai yfwyr dibynnol yn lleihau'r swm y maent yn ei yfed yn dilyn cynnydd mewn pris alcohol.

Roedd nifer o ymatebion hefyd yn mynegi pryder ynghylch y risg bosibl y gallai pobl gymryd sylweddau eraill yn lle alcohol wrth i bris alcohol gynyddu dan y rheolau isafbris, yn enwedig pan fydd unigolion yn defnyddio alcohol i drin eu materion iechyd meddwl. Nodwyd y gallai hyn yn ei dro gynyddu'r baich o ran gorfodi'r gyfraith a'r baich ar wasanaethau camddefnyddio sylweddau. Mynegwyd pryder gan rai ymatebwyr ynghylch effaith isafbris uned ar siopa trawsffiniol ac i ba raddau y byddai hyn yn tanseilio effaith iechyd y cyhoedd y ddeddfwriaeth ac yn cael effaith negyddol ar fanwerthwyr yng Nghymru, yn enwedig mewn ardaloedd yn y Gogledd-ddwyrain ac yn y manau sydd ar y ffin â Lloegr. Gall isafbris uned annog cwsmeriaid i brynu eu halcohol dros y ffin yn Lloegr, a all gael effaith uniongyrchol ar fusnesau Cymru. Nododd rhai ymatebion y gall yr effeithiau trawsffiniol hyn fod yn uwch na'r rhai a welwyd yn yr Alban. Nododd ymatebion hefyd faterion penodol sy'n debygol o effeithio ar fanwerthwyr. Roedd hyn yn cynnwys canlyniadau anfwriadol ac ystyriaethau busnes.

3. Yng ngoleuni'r effeithiau a nodwyd, sut bydd y cynnig:

- yn sicrhau'r cyfraniad mwyaf posibl tuag at gyflawni ein hamcanion llesiant a'r saith nod llesiant; a/neu,
- yn osgoi, yn lleihau neu'n lliniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi'r pryderon a godwyd gan randdeiliaid ynghylch y canlyniadau anfwriadol posibl a allai ddeillio o gyflwyno isafbris ar gyfer uned o alcohol. Roedd y pryderon hyn yn canolbwyntio'n benodol ar yr effeithiau posibl ar grwpiau agored i niwed, cyllidebau aelwydydd, y risg o droi at sylweddau eraill a'r cynnydd posibl yn nifer y bobl sy'n gofyn am gymorth gan wasanaethau. Bydd Llywodraeth Cymru yn parhau i ystyried y materion posibl hyn ac rydym wedi comisiynu ymchwil i edrych ar y risg o droi at sylweddau eraill. Adroddir ar hyn cyn y gwaith gweithredu.

Ymhellach, ym mis Rhagfyr 2018, cyhoeddwyd cyllid ychwanegol o £2.4 miliwn ar gyfer 2019/20 ar gyfer y saith Bwrdd Cynllunio Ardal sy'n gyfrifol am gomisiynu gwasanaethau rheng flaen lleol. Mae Llywodraeth Cymru wedi dweud erioed fod pennu isafbris uned ar gyfer alcohol yn rhan o strategaeth a dull gweithredu ehangach o ran lleihau camddefnyddio sylweddau. Byddwn yn parhau i ddefnyddio'r holl ysgogwyr sydd ar gael i leihau'r niwed a achosir gan yfed gormod o alcohol, wrth inni fwrw ymlaen â Chynllun Cyflawni newydd ar gyfer Camddefnyddio Sylweddau.

4. Sut caiff effaith y cynnig ei fonitro a'i werthuso wrth i'r broses symud yn ei blaen a phan gaiff ei chwblhau?

Mae'r Ddeddf yn darparu y daw mwyafrif ei darpariaethau i rym ar y cyfryw ddiwrnod a bennir gan Weinidogion Cymru. Bwriad y polisi presennol yw y bydd darpariaethau sylweddol y Ddeddf mewn grym ym mis Mawrth 2020. Bwriad hyn yw rhoi digon o amser i'r bobl hynny yr effeithir arnynt i baratoi yn unol â hynny.

Yn unol â darpariaethau'r Ddeddf, bydd Gweinidogion Cymru yn gosod adroddiad gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ar weithrediad ac effaith y Ddeddf cyn gynted â phosibl ar ddiwedd y cyfnod o bum mlynedd ac yna yn ei gyhoeddi. Wrth lunio'r adroddiad hwnnw, rhaid iddynt ymgynghori â Chynulliad Cenedlaethol Cymru a'r rheini y maent yn eu hystyried yn briodol.

Cynigir y bydd nifer o dulliau yn cael eu defnyddio i fesur effaith y Ddeddf a'r rheoliadau a wneir mewn perthynas â hi. Bydd y dulliau hyn yn cynnwys ymchwil a gwerthuso gyda rhanddeiliaid yn ogystal â data iechyd rheolaidd, data monitro a gwerthusiad ac adolygiad ffurfiol.

Data iechyd rheolaidd

Mae Arolwg Cenedlaethol Cymru yn casglu ac yn adrodd ar lefelau yfed alcohol bob blwyddyn – caiff data newydd eu cyhoeddi dros yr haf ac adroddir ar hyn yn flynyddol fel rhan o'r gwaith o fonitro'r polisi alcohol yn barhaus.

Mae data ar farwolaethau a derbyniadau i'r ysbyty y gellir eu priodoli i alcohol wedi'u cynnwys yn y proffil blynyddol ar gyfer camddefnyddio sylweddau a lunnir ac a gyhoeddir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru pob hydref.

Data monitro

Bydd data monitro ynghylch cydymffurfiaeth â'r ddeddfwriaeth yn cael eu casglu gan awdurdodau lleol.

Gwerthusiad ac adolygiad ffurfiol

Y bwriad yw y bydd y gwerthusiad trosfwaol o'r Ddeddf yn cael ei wneud ar ffurf dadansoddiad cyfraniad.

Mae dadansoddiad cyfraniad yn ddull gweithredu seiliedig ar theori, sy'n berthnasol i adolygiad o raglenni gwaith cymhleth, aml lefel, lle nad yw'n bosibl gwneud priodoleddau achlysurol.⁴ Mae'r dull yn berthnasol yma gan nad cyflwyno isafbris am alcohol yw'r unig ffactor a allai effeithio ar lefelau yfed alcohol a niwed sy'n gysylltiedig ag alcohol. Mae angen i'r dull o werthuso ystyried hyn ac asesu cyfraniad y polisi i unrhyw newidiadau a welwyd yn y canlyniadau. Yn ddamcaniaethol, fe'i hystyrir yn rhesymol i asesu cyfraniad y rhaglen:

- Os oes theori o newid sy'n dangos cysylltiadau rhwng camau gweithredu a chanlyniadau.
- Os rhoddwyd gweithgareddau cynlluniedig ar waith.
- Os oes tystiolaeth ar gael i gefnogi'r uchod.
- Os ystyriwyd effeithiau eraill a allai gael effaith ar ganlyniadau.

Nod y dull hwn yw asesu'n rhesymol gyfraniad y polisi i ddiwallu ei nod cyffredin. Mae nifer o elfennau o waith a fydd yn cyfrannu at gynhyrchu ac adolygu tystiolaeth, gan gynnwys data rheolaidd ac astudiaethau a gomisiynwyd.

Astudiaethau a gomisiynwyd

Bydd nifer o astudiaethau penodol yn cael eu comisiynu (ac wedi'u comisiynu) i ddarparu'r dystiolaeth sydd ei hangen i gyfrannu at y dadansoddiad cyfraniad. Maent yn cynnwys ymchwil i effaith yr isafbris

⁴ Mayne, J. (2008) Contribution analysis: An approach to exploring cause and effect. The Institutional Learning and Change (ILAC) Initiative.

uned am alcohol ar fanwerthwyr; gwaith ansoddol gyda darparwyr gwasanaeth a defnyddwyr gwasanaethau (edrych ar y risg bosibl o gyfnewid alcohol am sylweddau eraill) ac asesiad o gyflwyno isafbris uned ar y boblogaeth yfwyr yn ehangach.

Adolygiad Mewnol o Lefel yr Isafbris Uned

Bydd swyddogion Llywodraeth Cymru hefyd yn cynnal adolygiad mewnol o lefel yr isafbris uned a bennwyd yn wreiddiol ar ôl y ddwy flynedd gyntaf yn dilyn y dyddiad y daeth y drefn isafbris i rym.

Er mwyn cyfrannu at yr ystyriaeth ynghylch y lefel (ac unrhyw benderfyniad ynghylch a ddylid newid lefel gychwynol yr isafbris uned a bennwyd mewn rheoliadau a llunio rheoliadau newydd), bydd yr adolygiad hwn yn ystyried cydymffurfedd, yn ogystal â data ynglŷn â defnydd alcohol, a chanlyniadau allweddol fel marwolaethau a derbyniadau i'r ysbyty sy'n gysylltiedig ag alcohol.

Swyddogion polisi Llywodraeth Cymru fydd yn cynnal yr adolygiad mewnol gyda chefnogaeth y Gwasanaethau Gwybodaeth a Dadansoddi. Bydd y broses fewnol hefyd yn cael ei hadolygu gan gymheiriaid. Bydd y canfyddiadau allweddol ac unrhyw argymhellion o'r adolygiad mewnol yn cael eu cyhoeddi.